

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA
Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius

Galimi sveikatos sektoriaus prioritetai 2014-2020 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu

2011 m. birželio 14 d.
Vilnius

Sveikatos sektoriaus SSGG analizė

Stiprybės

- Ilgėja vidutinė gyvenimo trukmė
- Pasiiekti teigiami kai kurių sveikatos rodiklių (kūdikių mirtingumo, neišnešiotų naujagimių skaičiaus mažėjimo, aukšto vaikų imunizacijos lygio, prevencinių vėžio programų įgyvendinimo ir kt.) pokyčiai
- Suformuota sveikatos sistemos teisinė bazė
- Įdiegtas privalomasis sveikatos draudimas, kaip pagrindinis visuomeninio sveikatos priežiūros finansavimo mechanizmas, sveikatos draudimo fondas atskirtas nuo valstybės biudžeto
- Vykdomas sveikatos priežiūros įstaigų ir paslaugų restruktūrizavimas bei įgyvendinama visuomenės sveikatos sistemos pertvarka
- Pakankamai aukšta Lietuvos sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacija.

Silpnybės

- Nepakankamas valstybės dėmesys sveikatos apsaugai (pvz., Lietuvoje sveikatos apsaugai skiriama BVP dalis yra viena mažiausių visoje Europoje).
- Visose žinybose stokojama darnaus vystymosi supratimo, derinant ekonomikos, socialinės gerovės, aplinkosaugos ir visuomenės sveikatos klausimus.
- Nesusiformavęs teigiamas visuomenės požiūris į sveiką gyvenseną, išsaugojimą ir stiprinimą
- Nepakankamas sveikatos priežiūros įstaigų techninis ir technologinis aprūpinimas neužtikrina aukštos sveikatos priežiūros paslaugų (tyrimų, atliekamų procedūrų ir gydymo) kokybės

Galimybės

- Tolesnis sveikatos priežiūros įstaigų tinklo optimizavimas.
- Suteikti prioritetą sveikatos ugdymui, sveikatos stiprinimui ir išvengiamų ligų profilaktikai ir prevencijai
- Pažangių technologijų, sudarančių sąlygas sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimui, diegimas ir plėtojimas.
- Kitų ministerijų ir institucijų įtraukimas į visuomenės sveikatos politikos formavimo ir įgyvendinimo procesą („Sveikata visose politikos srityse“).
- Naudojantis ES ir kita tarptautine parama sudaromos sąlygos mažinti sveikatos skirtumus, prisidėti prie šalies ekonomikos augimo, kuris leistų sumažinti ir skurdo problemas

Grėsmės

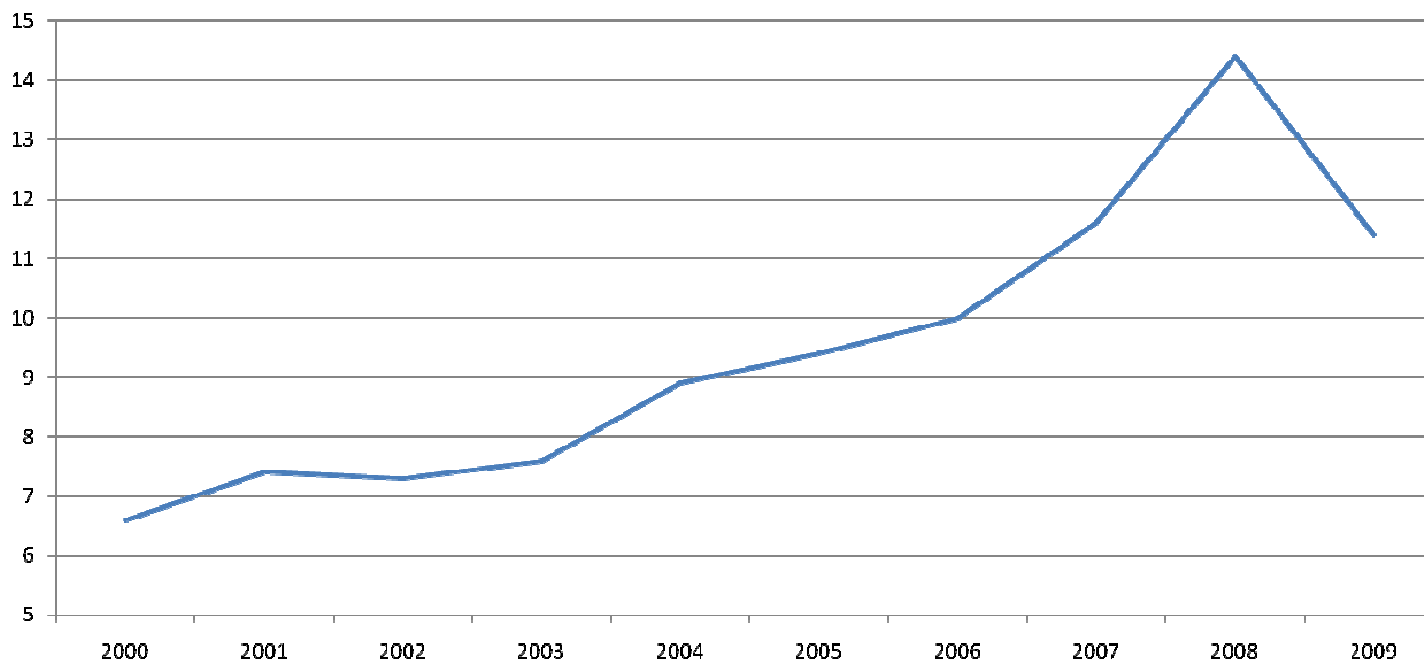
- Lietuvos gyventojų sveikatos rodikliai, ypač vyrų priešlaikinis mirtingumas, yra vieni blogiausių Europos Sąjungoje.
- Natūrali kaita (gimusių ir mirusių asmenų skaičiaus skirtumas) išlieka neigiama
- Gyventojų senėjimas, nulemtas mažo gimstamumo ir ilgėjančios gyvenimo trukmės, lemia vis didėjančią sveikatos priežiūros paslaugų ir išlaidų joms kompensuoti poreikį tuo pačiu mažėjančiam darbingo amžiaus gyventojų skaičiui
- Darbingo amžiaus gyventojų (ypač jaunų) išvykimas iš šalies (dirbančiųjų asmenų skaičius, gyventojų pajamos, mokesčių surinkimas ir kt.) turi įtakos valstybės biudžeto pajamoms, iš kurių finansuojamas ir sveikatos priežiūros sektorius.
- Dėl sveikatos specialistų migracijos atsiranda žmogiškųjų išteklių trūkumo problema.

Mirtingumas, 100 000 gyventojų

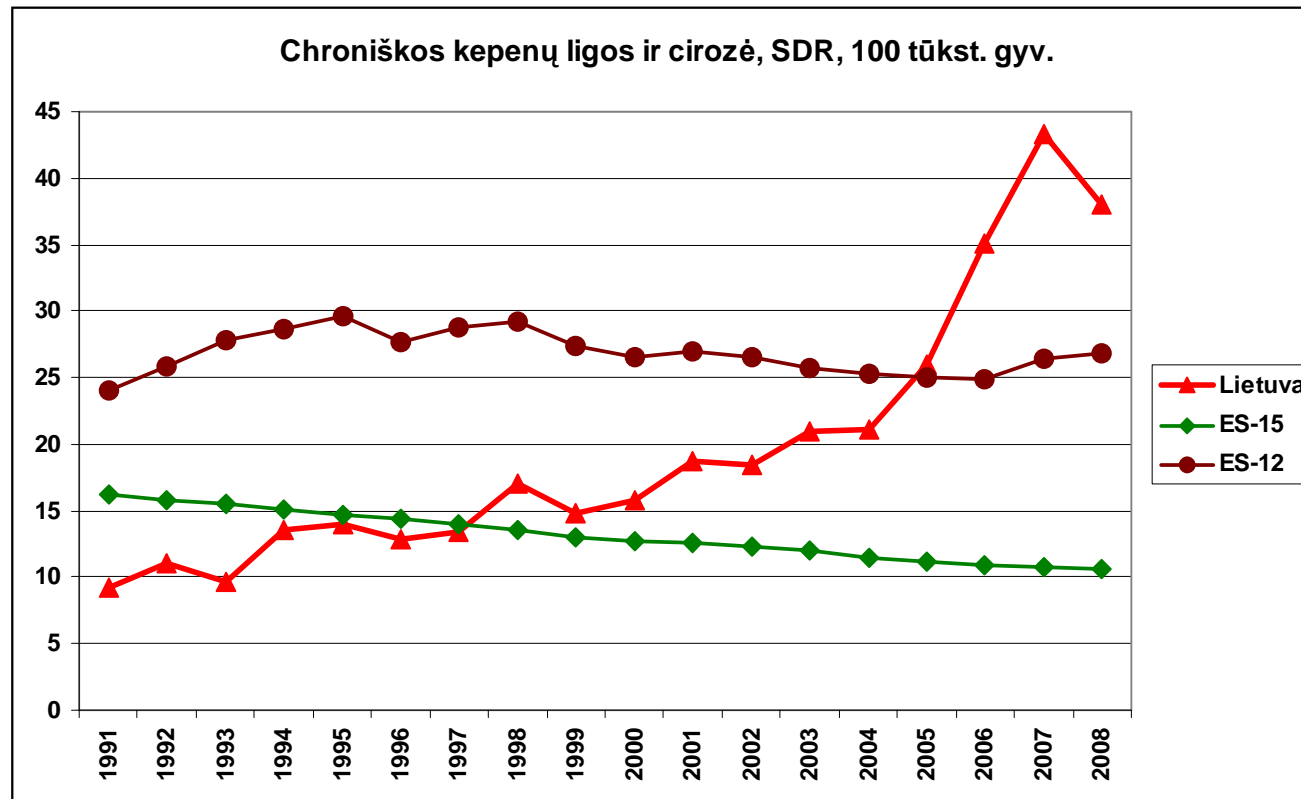
Šalis	Visos mirties priežastys		Kraujotakos sistemos ligos		Piktybiniai navikai		Traumos ir apsinuodijimai	
	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys
Airija	689,8	472,07	240,36	149,81	205,77	157,78	54,23	20,24
Austrija	709,71	440,4	258,51	177,38	211,11	127,64	59,51	20,96
Bulgarija	1278,96	766,14	751,4	499,56	229,56	126,88	73,07	18,86
Čekija	966,46	576,7	437,06	292,28	269,09	152,91	76,9	25,58
Danija	826,76	566,79	243,82	154,39	245,52	182,1	54,01	24,89
Estija	1323,24	612,67	634,43	336,97	290,05	135,78	164,08	34,42
Graikija	705,75	496,13	282,06	235,98	210,13	113,22	47,75	11,69
Ispanija	681,05	387,14	183,72	122,43	221,92	102,15	40,74	13,49
Italija	657,58	401,07	218,65	148,25	219,64	123,42	42,4	15,52
Jungtinė Karalystė	711,61	501,79	234,98	148,55	212,03	153,57	39,48	16,06
Latvija	1466,46	706,56	716,77	373,74	295,28	135,1	169,02	39,81
Lenkija	1126,06	588,93	463,74	277,17	284,32	152,09	100,82	24,14
Lietuva (2009)	1416,6	658,9	671,5	384,9	293,1	132,5	204,5	41,6
Nyderlandai	688,11	474,69	197,42	128,66	227,88	155,39	34,61	18,04
Portugalija	874,71	515,16	271,06	194,07	216,24	110,75	70,46	21,2
Rumunija	1236,34	733,01	656,06	461,9	248,17	129,56	89	21,91
Slovakija	1268,65	708,5	634,89	417,47	301,45	145,61	94,36	21,81
Suomija	771,18	439,29	298,67	164,12	171,94	113,93	104,41	32,47
Švedija	642,93	443,55	245,29	154,43	170,42	131,54	54,4	22,48
Vengrija	1258,56	685,63	553,9	339,28	337,14	176,54	97,34	30,38
Vokietija	757,78	481,79	292,3	201,78	213,84	132,63	43,73	17,36
ES	810,83	488,65	298,11	194,73	231	132,34	59,43	20,2

Alkoholio vartojimas

Spirituoti gėrimai, alkoholiniai kokteiliai (vartojimas litrais vienam gyventojui)

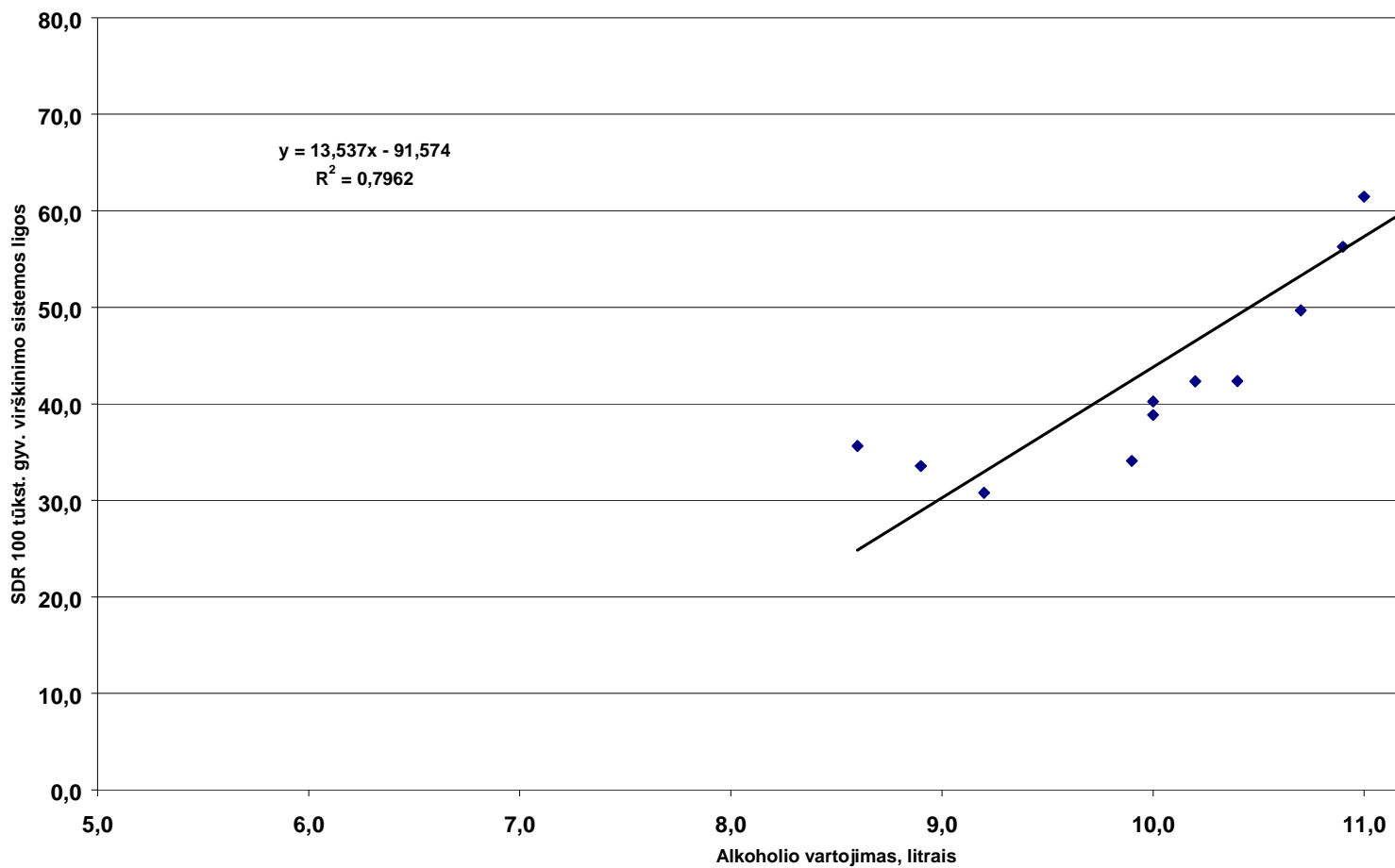
Mirtingumas nuo kepenų cirozės

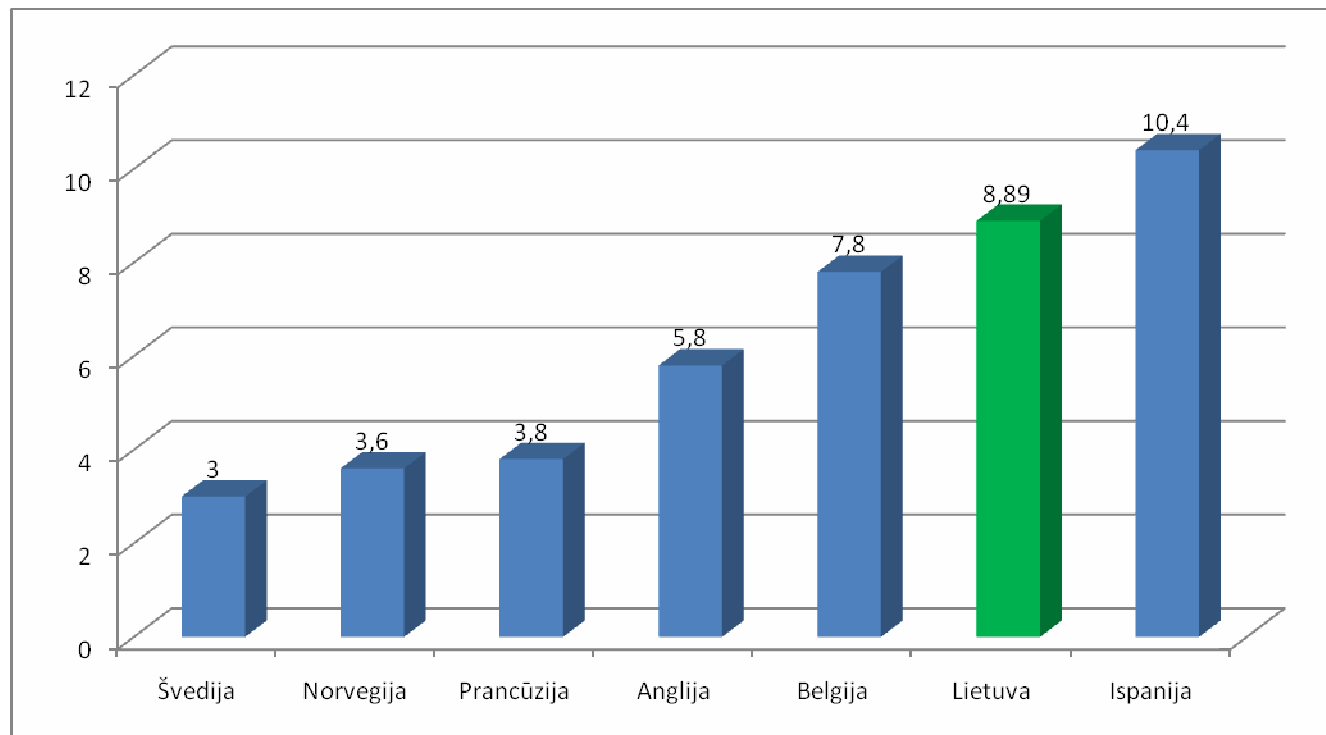
Mirtingumo priklausomybė nuo alkoholio vartojimo

Mirtingumo nuo virškinimo ligų priklausomybė nuo suvartoto alkoholio kiekio
Lietuva 1997-2009 m

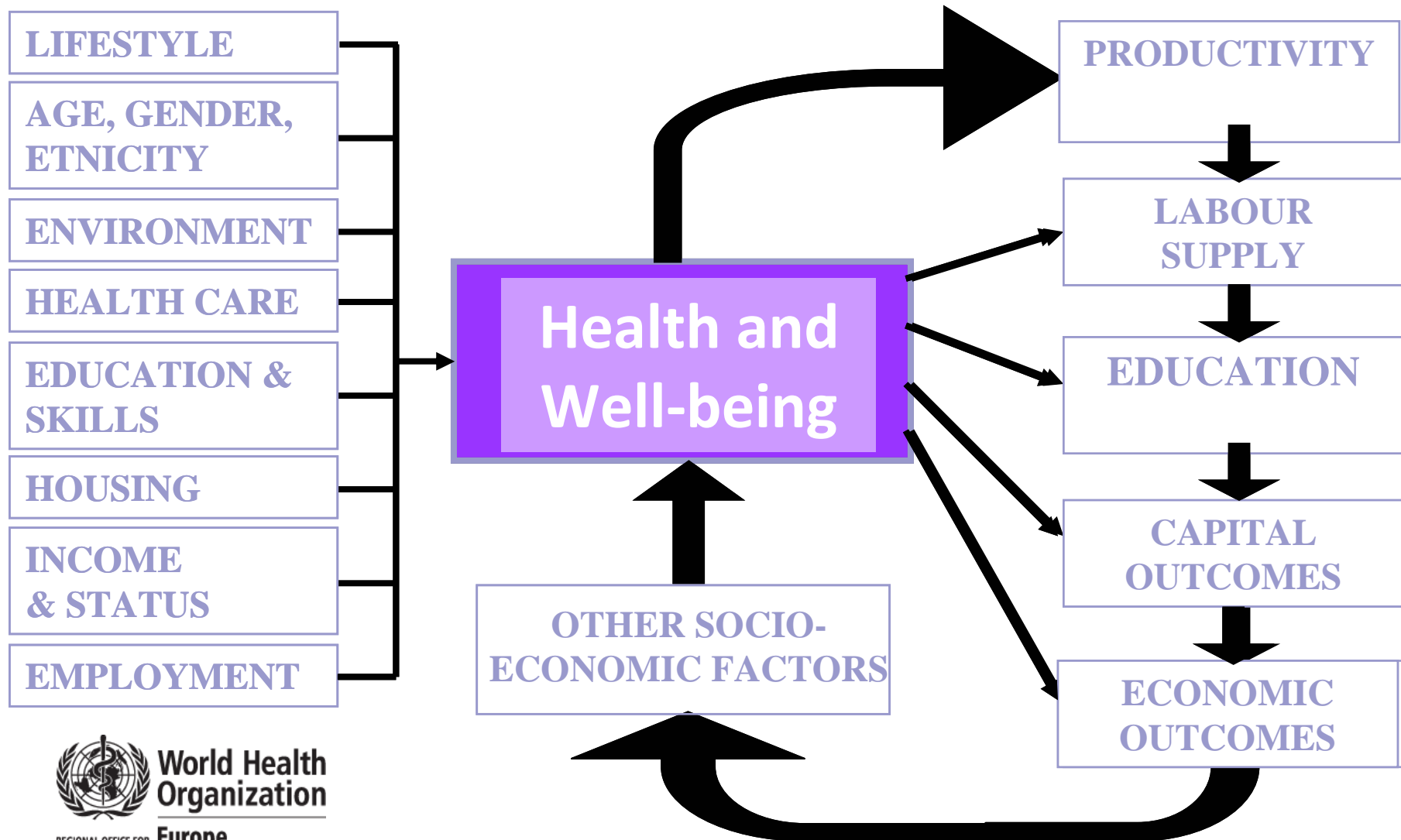

Mityba

Vaikų nutukimas (2-9 m., KMI>30) (%), (PSO ir NST duomenys 2008 m.)

Health and its economic relationship

Gyventojų sveikatos būklės ir ekonomikos sąsaja

- Europos Komisijos finansuoto ir 2008 m paskelbto tyrimo “Sveikatos būklės atotrūkio mažinimas Europos Sąjungoje“ išvadose nurodoma, kad gyventojų sveikatos būklės blogėjimas ir neigiamos šio reiškinio pasekmės - vienas iš svarbiausių Rytų Europos šalių ekonomikų sąstingio veiksnų.

Pagrindiniai strateginiai dokumentai

- Strategija „Europa 2020“
- Penktoji ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ataskaita
- Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“
- 2020 m. Europos strategijos integruotosios gairės
- Komisijos Baltoji knyga
- Pasaulio sveikatos organizacijos strategija „Sveikata visiems“

„Europa 2020“ – sveikatos sektoriaus galimybės

■ Pagrindiniai tikslai

- 75 proc. 20 – 64 amžiaus žmonių turėtų dirbti
- 3 proc. ES BVP turėtų būti investuojami į MTTP;
- Turėtų būti įgyvendinti „20/20/20“ klimato ir energetikos tikslai (įskaitant išmetamų teršalų mažinimą 30 proc., jei tam yra tinkamos sąlygos);
- Mokyklos nebaigusių asmenų dalis turėtų būti ne didesnė kaip 10 proc.;
- Ant skurdo ribos turėtų būti 20 mln. žmonių mažiau.

„Europa 2020“ – sveikatos sektoriaus galimybės (1)

Pagrindinės kryptys:

Inovacijos

Švietimas

Skaitmeninė visuomenė

Klimato kaita ir energetika

Konkurencingumas

Užimtumas ir žinios

Kova prieš skurdą

Galimi sveikatos srities prioritetai sveikatos priežiūros srityje:

- Inovacijų ir IRT priemonių diegimas siekiant užtikrinti sveiką ir aktyvią senėjančią visuomenę (sveikatos išsaugojimo, ligų prevencijos, profilaktikos, ankstyvos ligų diagnostikos, efektyvaus gydymo srityse; e. sveikatos, nuotolinių medicinos Paslaugų diegimas siekiant mažinti nelygybę sveikatos priežiūros srityje (pvz., tarp miestų ir rajonų gyventojų).
- IRT diegimas siekiant užtikrinti darnią sveikatos priežiūrą ir labiau informuotą sveikatos politiką; integracija su ES e. sveikatos erdve plėtra, integracijos su sveikatos priežiūros sektoriaus įstaigomis ir ne sveikatos sektoriaus institucijomis plėtra; internetinės prieigos prie kiekvieno žmogaus sveikatos istorijos (elektroninių sveikatos įrašų).
- Visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros paslaugų integracijos pirminėje sveikatos priežiūros grandyje modelio sukūrimas ir įdiegimas, siekiant gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą. Visuomenės sveikatos priežiūros infrastruktūros tobulinimas. Internetinės visuomenės sveikatos paslaugos. Visuomenės sveikatos srityje dirbančių specialistų kvalifikacijos kėlimas
- Tikslinių priemonių, orientuotų į labiausiai pažeidžiamų visuomenės socialinių grupių sveikatos stiprinimo ir ligų prevenciją, sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo didinimą (vaikai, jaunimas, bedarbiai, migrantai, romų bendruomenė, senyvo amžiaus žmonės, asmenys, turintys psichikos sveikatos problemų, ŽIV/AIDS sergantys, narkotikus ir psichotropines medžiagas vartojantys ir kt.) įgyvendinimas
- Profesinės sveikatos išsaugojimo, profesinių susirgimų profilaktikos, ankstyvo diagnozavimo, rehabilitacijos priemonės.
- Sveikatos žinių prieinamumo visiems socialiniams sluoksniams ir gyventojų grupėms didinimas.
- Naujų įgūdžių formavimas, veiksmai, siekiant mažinti sveikatos netolygumus gyvenamosios vietos ir darbo aplinkos ir kt. aspektais
- Ambulatorinių paslaugų plėtra (šeimos medicina, slauga), šiose srityse dirbančių specialistų mokymai, siekiant mažinti sveikatos netolygumus.
- Biotechnologinių bei pažangios terapijos vaistų, reikalingų konkreitiems pacientams, bet negaminamų pramoniniu būdu, kūrimas, gamyba bei taikymas siekiant sustiprinti ligų profilaktikos ir gydymo galimybes.

„Europa 2020“ – sveikatos sektoriaus galimybės (2)

Pagrindinės kryptys:

Inovacijos

Švietimas

Skaitmeninė visuomenė

Klimato kaita ir energetika

Konkurencingumas

Užimtumas ir žinios

Kova prieš skurdą

Galimi sveikatos srities prioritetai kitose srityse:

- Moksliniai tyrimai senėjančios visuomenės, sveikatos stiprinimo, ateities sveikatos iššūkių ir pan. srityse.
- Miestų aplinkos, kuri skatintų sveikatai palankų mobilumą (važiavimas dviračiu, ėjimas pėsčiomis) plėtra. Visuomenės švietimas apie teikiamą tokio mobilumo naudą; atliktos analizės ir vertinimai apie numatomą naudą (energetinių išteklių taupymo, teršalų išmetimo ir spūsciu mažinimo, sveikatos stiprinimo ir ligų prevencijos požiūriu.
- Miestuose žaliųjų zonų įrengimas.
- Darbdavių motyvaciją išsaugoti sveiką ir saugią aplinką didinančios priemonės: švietimas, mokymai, užsienio šalių gerosios patirties pavyzdžiai, Mokliškai ir praktiškai pagrįstos informacijos apie ekonominę profesinės sveikatos priemonių atsiperkamumą sklaida; dviračių saugojimo aikštelių, dušų, persirengimo kambarių įrengimo darbo vietose įteisinimas.
- Mokyklose dirbančių psichologų, pedagogų, policijos ir gelbėjimo tarnybų pareigūnų atskirų grupių ir komandų mokymai siekiant tinkamai atpažinti ir valdyti krizines situacijas.
- Inovatyvių būdų (panaudojant naujausias informacines ir ryšio technologijas) sveikatai stiprinti ir saugoti taikymas: patrauklios visuomenės švietimo ir socialinės reklamos priemonės, įvairių formų sveikatos mokymo įtraukimas į mokymo įstaigų programas
- Lietuvos gyventojų mokymosi sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo srityje visą gyvenimą ir visuomenės sveikatos priežiūros srityje dirbančių specialistų e. mokymo, formalaus ir neformalaus ugdymo sistemos, padedančios efektyviai prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos sąlygų, sukūrimas ir įdiegimas.

„Europa 2020“ – sveikatos sektoriaus galimybės

Strategijoje:

- akcentuojama, kad ES ilgalaikės perspektyvos tikslas – aukštu užimtumo lygiu pasižyminčio ūkio sukūrimas, kuris leistų pasiekti ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos tikslą.
- nurodoma, jog Europos produktyvumui gali būti padarytas poveikis, jei būtų užtikrinta darbo jėgos sveikata ir neatvykimas į darbą būtų retesnis.
- pabrėžiama, kad daugiausia pastangų reikės dėti kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi, **mažinant nelygybę sveikatos priežiūros srityje**, taip pat akcentuojami gebėjimai **užtikrinti sveiką ir aktyvią senėjančią visuomenę**, kad būtų užtikrinta socialinė sanglauda ir didesnis darbo našumas.

Atsižvelgiant į šias nuostatas, svarbu pažymėti, kad sveika visuomenė visada bus produktyvesnė už sergančiąją, gerais sveikatos rodikliais pasižyminčiose pasaulio šalyse yra mažiau pravaikštų, darbingas amžius yra ilgesnis, darbo efektyvumas – didesnis.

„Lietuva 2030“ – sveikatos sektoriaus galimybės (1)

Pagrindinės kryptys:

Sumani visuomenė

Sumani ekonomika

Sumanus valdymas

Su sumania visuomene susiję pagrindiniai tikslai bei iniciatyvos, aktualūs sveikatos sričiai:

- Visose mokyklose sukurti turtingą mokymosi aplinką: (...) sveikatingumo erdves ir kt.
- Ugdyti blaivią gyvenseną kaip esminę veiklios visuomenės prielaidą. Telkti visuomenės ir valdžios institucijų pastangas alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimo prevencijai ir kontrolei, didinti visuomenės supratimą apie alkoholizmo problemą ir jos sprendimo būdus.
- Stiprinti bendruomenes ir nevyriausybinės organizacijas ir remti pilietines iniciatyvas.
- Stiprinti šeimos instituciją, kuriant kompleksinių paslaugų šeimai sistemą.
- Kuriant naujas darbo vietas mažinti socialinę atskirtį.
- Sukurti veiksmingą mokymosi visą gyvenimą sistemą, užtikrinančią dinamiškai visuomenei būtinų žinių bei įgūdžių įgijimą.
- Ugdyti visuomenės ekologinę savimonę ir atsakingą požiūrį į plėtrą.

Sveikatos sektoriaus galimi prioritetai, susiję su sumania visuomene:

- Sveikatinimo veiklų įgyvendinimas per nevyriausybinės organizacijas, bendruomenes, (pvz., sveikatos ugdymo iniciatyvos, savanorystės iniciatyvos, „dienos stacionarų“, „kartų namų“ kūrimas; sveikatinimo veiklų įgyvendinimas, susijęs su sveikata lemiančiais veiksniais, mityba ir fiziniu aktyvumu, alkoholio ir tabako vartojimu ir pan. švietėjiška veikla).
- Pirminės sveikatos priežiūros stiprinimas, geriatarija, paliatyvioji pagalba, sveikos gyvensenos ugdymas ir kt.
- Ambulatorinės slaugos plėtra.
- Telemedicina.
- Sveikatos raštingumas pagal Europos mokymosi visą gyvenimą kompetencijų sistemą, pvz., mokyklose ir internetu pateikiamos programos; specialistų nuolatinis žinių atnaujinimas, pacientų mokymai
- Visais lygiais skatinimas naudoti tausojančią aplinką ir sveikatą išteklius, suteikti informaciją apie tam tikrą aplinkos veiksnių įtaką sveikatai (pvz., aplinkos tyrimai, gyventojų saugos kontrolė)
- Sukurti visuomenės tinkamos mitybos ir fizinio aktyvumo ugdymo sistemą (pvz. visuomenės ugdymas per žiniasklaidą, vykdyti akcijas, rengti ir platinti informacinę padalomąją medžiagą, rengti lektorius visuomenės mokymui ir kt.)
- Visais lygiais skatinti naudoti tausojančią aplinką ir sveikatą išteklius, suteikti informaciją apie tam tikrą aplinkos veiksnių įtaką sveikatai, paslaugų, gaminių, aplinkos veiksnių ir užkrečiamųjų ligų neigiamą poveikį ir riziką gyventojų sveikatai (aplinkos tyrimai, gyventojų saugos kontrolė).

„Lietuva 2030“ – sveikatos sektoriaus galimybės (2)

Pagrindinės kryptys:

Sumani visuomenė

Sumani ekonomika

Sumanus valdymas

Su sumania ekonomika susiję pagrindiniai tikslai bei iniciatyvos, aktualūs sveikatos sričiai:

- Ugdyti verslo socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumą, tai suvokiant kaip šiuolaikinę verslo praktiką
- Mokslo ir tyrimų institucijų finansavimą prioritetiškai orientuoti į rinkai aktualių inovacijų kūrimą
- Didinti įmonių ir organizacijų gebėjimą naudotis pasaulinių žinių tinklų teikiamomis galimybėmis

Sveikatos sektoriaus galimi prioritetai, susiję su sumania ekonomika:

- Priemonių, susijusių su aplinkos kokybės gerinimu (pvz., sveikos darbo aplinkos sukūrimas, priežiūra, palankia fizine aplinka) įtraukimas į kitus ūkio sektorius.
- Inovacijų ir pažangių technologijų, padedančių skatinti sveiką gyvenimą visą gyvenimą, tai pat skirtų labiausiai paplitusių ligų, visų pirma lėtinių, prevencijai ir gydymui, kūrimas ir taikymas
- Pasulyje pripažintų gydymo metodų, sveikatos priežiūros ir prevencijos, sveikatos saugos žinių sklaida, e. sveikata, patirties su kitomis šalimis pasidalijimas.
- Visuomenės sveikatos saugos teisinio reglamentavimo, saugos sistemos siekiant mažinti administracinę naštą verslui, tobulinimas.
- Verslo skatinimas diegti sveiką gyvenamąją ir darbo aplinką užtikrinančias priemones, pvz., sanitarinių apsaugos zonų, vykdymas; informuoti ir konsultuoti ūkio subjektus apie veiksnius, galinčius turėti neigiamą įtaką gyventojų sveikatai.

„Lietuva 2030“ – sveikatos sektoriaus galimybės (3)

Pagrindinės kryptys:

Sumani visuomenė

Sumani ekonomika

Sumanus valdymas

Su sumaniu valdymu susiję pagrindiniai tikslai bei iniciatyvos, aktualūs sveikatos srityje:

- Vykdomų viešųjų veiklų optimizavimas ir viešųjų paslaugų teikimas pasirinktomis kryptimis
- Organizuoti viešųjų paslaugų teikimą tokiu būdu, kad būtų sudarytos realios galimybės viešąsias paslaugas teikti ne tik valstybinėms institucijoms, bet ir bendruomenėms, nevyriausybinėms organizacijoms ir privačiam sektoriui.
- Organizuoti reguliarius paslaugų kokybės ir naudingumo, piliečių pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis vertinimus.
- Efektyviam paslaugų teikimui užtikrinti panaudoti naujausias technologijas

Sveikatos sektoriaus galimi prioritetai, susiję su sumaniu valdymu:

- Organizacinių gebėjimų stiprinimas, reikalingos dokumentacijos parengimas, įteisinimas ir pan.
- Tam tikrų viešųjų sveikatos priežiūros ir sveikatinimo paslaugų teikimo delegavimas privačiam sektoriui, nustatant aiškias bendradarbiavimo taisykles, PPP
- Vertinimai sveikatos srityje
- E. sveikatos priemonių plėtra asmens sveikatos priežiūros srityje:
  - informacinių sistemų diegimas ir plėtra;
  - priemonių, skirtų ligų prevencijai, plėtra;
  - išmanios (su IRT) komponentais įrangos įsigijimas bei integravimas į informacines sistemas;
- E. sveikatos priemonių plėtra visuomenės sveikatos priežiūros srityje:
  - priemonių visuomenės sveikatos saugai užtikrinti plėtra;
  - priemonių visuomenės sveikatos kontrolei užtikrinti plėtra.

Sveikatos apsaugos ministerijos parengiamieji darbai

- Inicijuojamas sveikatos sektoriaus prioritetų 2014-2020 m. vertinimas (numatoma pabaiga 2012 m. I ketv.). Vertinimo tikslas – nustatyti Lietuvai aktualius sveikatos politikos prioritetus po 2013 m., kurių finansavimas ES fondų lėšomis veiksmingai prisidėtų prie nacionalinių tikslų bei ES sanglaudos ir regioninės politikos uždavinių įgyvendinimo.
- LR Seime patvirtinti Tolesnės sveikatos sistemos plėtros 2008-2015 metmenys.
- Rengiama Lietuvos sveikatos programa iki 2020 metų (numatomas parengimo laikotarpis – iki 2011 m. gruodžio 31 d.)
- Numatoma sudaryti veiksmų koordinavimo grupė siekiant tinkamai pasirengti naujam programavimo laikotarpiui

Europos socialinis fondas
Europos regioninės plėtros fondas
Sąglaudos fondas

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA
Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius

DĖKOJU UŽ DĖMESĮ

Kristina Auruškevičienė
Europos Sąjungos paramos skyrius

tel.: 8 5 266 1460
kristina.auruskeviciene@sam.lt